

This is an electronic reprint of the original article. This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Vad är motstånd och vem är dagens motståndshjältar som framtidens historiker kommer att skriva om?

Braskén, Kasper

Published in:
Åbo Underrättelser

Published: 13/03/2023

Document Version
Accepted author manuscript

Document License
Publisher rights policy

[Link to publication](#)

Please cite the original version:

Braskén, K. (2023). Vad är motstånd och vem är dagens motståndshjältar som framtidens historiker kommer att skriva om? *Åbo Underrättelser*. <https://abounderrattelser.fi/vad-ar-motstand/>

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Vad är motstånd och vem är dagens motståndshjältar som framtidens historiker kommer att skriva om?

Kasper Braskén.

Kasper Braskén 13.03.2023 04:03

Vad är motstånd? Många tänker kanske i första hand på väpnat motstånd, partisaner, frihetskämpar eller gerillasoldater.

De som betraktar förtryck från utsidan frågar sig ofta: Varför gör de som är förtryckta inte mer motstånd? Det är en fråga som bara kan ställas från en privilegierad position och grundar sig i en ensidig bild av motstånd som fenomen.

En myt som i detta sammanhang ofta lyfts fram är att judarna inte gjorde motstånd mot nazisterna, utan "lät sig slaktas som får". Få inser att myten om judarnas passivitet redan från början var en del av ett nazistiskt narrativ.

Man beskyllde offret för att ha lockat gärningsmannen att begå brottet. Myten har även urskuldat vittnen och

åskådare. Om inte judarna själva gjorde motstånd, varför skulle andra göra det?

Tyvärr har engagemang i motståndsrörelser alltid förblivit ett alternativ för en liten minoritet. För Nazitysklands del uppskattar man att färre än en procent av tyska befolkningen deltog i motståndsaktioner.

Även i det ockuperade Frankrike deltog under andra världskriget högst två procent av befolkningen i motståndet. Frågan "varför gjorde de inte mer motstånd?" kunde även ställas där.

Samtidigt måste det påpekas att endast en väldigt liten del av motståndet är synligt. I en auktoritär regim kan den nästan ha en vardaglig karaktär.

Som Holocaust-forskaren **Patrick Henry** poängterar är redan förmågan att upprätthålla en fysisk, psykisk, intellektuell, kulturell, och moralisk vakenhet ett sätt att göra motstånd.

Motstånd är en avsiktlig handling. Motstånd är att låta bli en handling. Båda kan vara lika effektfulla. Att inte följa normen kan i sig vara en form av motstånd.

Motstånd kan likväl vara kulturellt och komma till uttryck via teater, poesi, eller visuell konst. Karikatyrer är ett klassiskt exempel. Humor kan vara en av de mest fruktade motståndsformerna. Den förlöjligar den stora ledaren.

Det är även en form av motstånd att sprida nyheter som officiellt hemlighålls eller förnekas. Redan att dokumentera sina erfarenheter i en dagbok kan utgöra ett sätt att göra motstånd.

Vem är dagens motståndshjältar som framtidens historiker kommer att skriva om? De iranska kvinnorna har redan säkrat sin plats i motståndsrörelsernas globalhistoria, men hur är det med motståndet i Ryssland?

Medan de iranska kvinnorna lyckades skapa en global motståndskultur genom att visa sitt hår, klippa håret i protest, dansa och uppträda i allmänheten, så har det ryska motståndet inte lyckats skapa lika effektfulla metoder.

Troligen kommer vi senare att få läsa om vanliga ryssar som – trots vetskapen om de hårda konsekvenserna – öppet demonstrerade och förlorade sin frihet och hälsa. Framtidens ledare hittas ofta i diktaturers fängelsehålor.

Även misslyckade försök till motstånd är en del av motståndets historia. Dessutom måste man kunna skilja på maktlöshet och passivitet. Om vi idag läser om den ryska befolkningens passivitet, så handlar det framförallt om maktlöshet. De som aktiverat sig har brutits ner av statsmaskineriet och makten över gatorna hålls av den beväpnade polisen och säkerhetstjänsterna.

Det trotsiga hoppet ligger i att motståndet har ett kreativt sätt att hitta olika sätt att överleva. Då gatorna stängs, hittas nya vägar och kanaler.

Trots att motståndet inte kanske syns i offentligheten så betyder det inte att den inte skulle finnas. Motståndet är mångtydigt och vi måste därför ha en bredare förståelse av fenomenet – och även förstå dess begränsningar.

[Här](#) kan du läsa andra kolumner av Kasper Braskén.

Kasper Braskén
Historiker, Åbo Akademi